

GEORG GRUNDEL MAGYARORSZÁGI ORVOSTANHALLGATÓ ÉLETRAJZA

A 17. században az orvostanhallgatók általában több egyetemet is meglátogattak, amíg orvosdoktori vizsgát tehettek. A doktori disszertáció megvédése többnyire kis ünnepséggel volt egybekötve, ahol a vizsgálónök – s egyben a vezetőtanár – rövid előadást tartott, majd méltatta a disszertálót. A lutheránus német egyetemeken a 17-18. században szokásban volt az is, hogy a vizsgálónök az újdonsült doktor életrajzát is elmondta. Ezt az életrajzot olykor a disszertáció elé nyomtatták.

E biográfiák sajátossága, hogy csupán az illetők életének első szakaszáról, a diplomáig vezető útról tájékoztatnak bennünket. Erről az időszakról azonban rendkívül részletesen írnak, így segítségükkel sok-sok olyan adathoz juthatunk, amelyek más életrajzi feldolgozásokból kimaradtak: egyebek közt a gyermekkori neveltetés, iskoláztatás módjáról, helyéről, a szülőkről, nevelőkről, tanárokról, az egyetemen hallgatott tárgyakról, a professzorokkal való kapcsolatáról is értékes információkat nyerhetünk. Megtudhatjuk például, hogy az orvosi oktatás általában hány évig tartott, azaz hány esztendei tanulás után, hogyan nyerhette el a medikus a doktori címet, mely tárgyakat kellett feltétlenül hallgatnia, s mely kollégiumok voltak a legnépszerűbbek. E szövegek azért is értékes források, mert az itt közölt életrajzokat valójában – akár első, akár harmadik személyben íródtak – szinte kivétel nélkül maga az orvosjelölt írta, így adataik sokkal megbízhatóbbak, mint az egyéb biográfiákéi.

A kor magyar orvosai túlnyomó többségükben reformátusok vagy még inkább lutheránusok volt. A katolikus hallgatók többnyire Bécsben vagy Itáliában, a reformátusok pedig Svájcban, illetve Németalföldön jártak egyetemre, errefelé azonban sajnos nem volt „divat” a doktorandusz biográfiájának kinyomtatása.

Mint az részletünkéből is látható, az általános természettudományi ismereteket adó kémia, fizika, botanika, illetve az elméleti alapokat biztosító matematika és filozófia (teológia) is elsőrendűen fontos szerepet játszott az egyetemi képzésben, sőt több esetben a medikus – előképzésként – teológiai, történeti, földrajzi, nyelvészeti, jogi stb. kollégiumok és előadások látogatását is hasznosnak tartotta. A bölcsészeti ismeretek a kezdetektől az egyetemi tanulmányok feltételének számítottak. A filozófia kiszorítása az orvosegyetemekről a 19. század közepétől kezdődött csupán: ekkortól vezették ugyanis be az érettségi intézményét, amely a továbbiakban kötelező előfeltétele lett az egyetemi tanulmányoknak, és az orvosegyetemi filozófiaoktatást feleslegessé tette.

Szövegünk annak bemutatásában is segíthet, hogy milyen társadalmi környezetből jöttek, milyen iskolai és kulturális háttérrel rendelkeztek a kor magyar – valójában német – orvosai, s hogyan váltak orvosná.

Grundel további életéről, sorsáról egyébként nem sokat tudunk. Weszprémi írja, hogy Grundel a doktorátus megszerzése után Besztercebányán telepedett le, és hogy Bél Mátyás is említette, aki „*inkább jó, semmint szerencsés*” embernek nevezte őt. Grundel Tollius egyik levelében is szerepel mint ásványgyűjtő és bányaszakértő. Két művét ismerjük csupán: disputációját és disszertációját.

Az elnök Georgius Wolffgangus Wedelius Grundel disszertációja elé bocsátott üdvözlőbeszéde után ismerteti az életrajzot.

Grundel életrajza¹

Grundel a hírneves ércbányász-településen, Óhegyen (Altgebürg, Stare Hory) született, a jelen század² 59. évében, szeptember 17. napján. Édesapját ugyanúgy hívták, mint őt, s urburariusként³ és Besztercebánya szabad királyi bányavárosának quaestoraként⁴ működött, édesanyja pedig Dorothea Chladny volt. A szülei jámbor neveltetése és óvó gondoskodása közepett telt kisgyermekkor után szülővárosában derék tanítók kezeire bízták, akik közül a kiváló Ioannes Buriust – jelenlegi korponai lelkipásztort –, Georgius Chladnyt, tiszteletreméltó nagybátyját, jelenlegi hauswaldi lelkipásztort, Georgius Francisci rektort és David Henricit, az óhegyi iskola tanítóját emlegeti dicsérettel.

Miután lerakta korához illő jámborságának és műveltségének alapjait, Besztercebányára küldték, hogy ott, a hírneves Matthias Stürzerus és Thomas Stellerus gimnáziumi tanárok vezetésével, tovább gyarapodjék ismeretekben, mígnem nyomós okok következtében okosabbnak látszott, ha német földön folytatja tanulmányait. 1674-ben a görlitzi gimnáziumba kerülve tehát három éven át további képzésben részesült, Christianus Funccius rektor, David Vechner rektorhelyettes, Martinus Richter rektorhelyettes és Antonius Schmidius alrektor keze alatt. Becsületben elbocsáttatván innét a koburgi Kazimir gimnáziumba ment, ahol az egyetemi követelményekhez szükséges nagyobb tudásra tett szert, serényen hallgatva a hírneves Ioannes Augustus Stempelius, a gimnázium igazgatóját, Ioannes Christianus Frommannus főorvost és szász tartományi orvost,⁵ kiváló barátunkat, Ioannes Wolffinget, Israel Clauderust és Ioannes Schubartust.

Ekképpen a szükséges és a felsőbb tanulmányokhoz könnyű utat nyitó tanulmányok után, 1678-ban a mi egyetemünkre jött, egyetlen vágya az lévén, hogy itt szilárd mesterségbeli tudásra tegyen szert, és hogy tudását erkölccsel, jámborsággal, szerénységgel és becsületes étellel ékítse. Itt senkinek a terhére nem volt, mindenki kedvelte, különösen pedig azok, akikkel szorosabb barátságba került. Később, miután elvégezte a hírneves Ioannes Andreas Schmidius bölcsészkar adjunktus úr által vezetett fizikai és matematikai kurzust, nekilátott az orvostudomány alapos tanulmányozásának.⁶

Minden egyes orvoskari tanárhoz eljárt, és nyilvánvaló tehetséggel és eredménnyel hallgatta előadásait. Sűrűn látogatta a kiváló és hírneves Rudolfus Wilhelmus Kraussius orvostani gyakorlati és vegytanprofesszor, karának szeniorja és Augustinus Henricus Faschius anatómia-, sebészet- és botanikaprofesszor, szász hercegi főorvos nyilvános előadásait. Előbbinek vegytani, utóbbinak pedig növénytani, valamint anatómiai nyilvános és magán-

¹ *Dissertatio medica inauguralis de oedemate, quam consensu et autoritate illustris ac gratiosae facultatis medicae Salanae, praeside Augustino Henrico Faschio, med. doct., anatomiae, chirurgiae et botanices prof. publ. archiatro ducale Saxonico, domino patrono, praeceptore ac studiorum meorum promotore aeternum devenerando pro licentia summos in arte medica honores, insignia ac privilegia doctoralia more majorum legitime capessendi, solenni eruditorum examini submittit Georgius Grundel Neosolensis Hungarus. In auditorio majori horis poimeridianis consuetis ad d. 5. mart, Jenae, Literis Krebsianis, 1683.*

² Vagyis a 17. század.

³ Urburarius: itt bányatulajdonos, bányabérlő.

⁴ A quaestor szó itt kereskedelmi ügyintézőt vagy pénztárnokot jelenthet.

⁵ Ő szerzőként szerepel gyűjteményünkben.

⁶ A bölcsészeti tanulmányok alkották az orvostan bevezető kurzusát, az annus philosophicust. Ezeket később az érettségi helyettesítette.

A férfitest kihajtogathatós, medikusok oktatását szolgáló, rézmetszetes ábrája
(Johannes Remmelin: *Catoptri microcosmici*, h. n., 17. sz. eleje)

demonstrációin is nagy odaadással vett részt. Az én vezetésemmel pedig, mindazt, amit csak az elméletből és gyakorlatból tudni érdemes, tudásszomjas elmével fogadta be és okosan, ügyesen véste elméjébe a későbbi használat céljából, mind otthonomba, különösen közel kerülve hozzám, mind pedig a tanterembe híven követve engem. Ezután előrehaladásának bizonyosságát adva egy, a szünkopéval kapcsolatos, általunk megfigyelt és javasolt esetről tartott nyilvános disputát, és álláspontját sikerrel védte meg.

Elégségesen felvértezve tehát magát mindavval a tudással, amely az emberi testtel foglalkozó szakember számára követelmény, nemrégiben alázattal folyamodott karunkhoz, hogy vegyék föl a jelöltek sorába, s hogy letéve vizsgáit, útja nyílhasson a legfőbb orvosi tisztségek elnyeréséhez. Miután pedig kívánsága teljesült, úgy határozott, hogy a március 5-ére kitűzött nyilvános, Faschius úr elnökletével tartandó orvostudományi disszertációjával bizonyítja, méltó a továbblépésre és a fokozat elnyerésére.

Hivatalomnál fogva és barátilag kérem tehát, hogy ezt az aktust a tekintetes rektor, az egyetem elöljárói és vezetői kara és minden rendű és rangú tisztelt vendégünk szíveskedjék jelenlétével megtisztelni. Kiadatott Jénában, az orvoskar pecsétjével, 1683. március 4-én.

